

Голяма Желязна

Вторник, 24 Ноември 2020

Кмет: Виолета Стоянова

06957/ 22-66
GSM: 0885/ 880 334

golyamajelyazna@troyan.bg

Обща информация:

Сгушена уютно в подножието на Васильовската предпланина, Голяма Желязна се гордее с дълга и интересна история, много предания и дълъг списък от забележителности. Селото се намира на 32 км. от Троян, на границата със съседната община Угърчин. По последни данни има малко над 500 човека постоянни жители. През селото преминава р.Топля (приток на Калник), извираща от едноименната пещера.

История:

Първите следи от човешко присъствие на територията на селото са находки от неолита в пещерата Топля. То е най-древно обитаваното място в Централния Балкан. За това свидетелстват 36-те тракийски могили в неговото землище. За първи път селото се споменава в османски документ, намерен в Народната библиотека ”Св.Св.Кирил и Методий”, който свидетелства, че селото съществува като самостоятелно селище от 1479 година под името Железна.

Произхода на името на селото категорично се свързва с находището на желязна руда в местността

Енча, в землището на селото. Съществуват две предположения – според първото през късното средновековие тук пристигат саксонски рудари (саси), които се смесват с местното население, според второто през XVII век, след потушаването на Чипровското въстание, част от бежанците се заселват тук и започват добив на желязна руда.

Основен поминък на населението по онова време са животновъдството, земеделието и овощарството. След Освобождението се развива занаятчийство - дърводелство, бъчварство, строителство, железарство и др.

През 1858 г. е изградена и осветена каменната църква „Св. Всях Светих“, а през 1862 г. е открито училище и в селото започва дълга училищна традиция, която обаче е прекратена в наши дни със закриването на основното училище.

През зимата на 1899 година се основава читалище. Наричат го „Развитие”, **за да се опази българското съзнание, да се възражда българският дух и се развиват българските традиции.** От 1976 г. то разполага с нова сграда, в която се помещават библиотека, музейна сбирка, театрален салон и красива ритуална зала. През годините читалището развива активна дейност в областта на театралното, музикалното и танцово изкуство, организира празници за населението и гостите на селото, участва със самодейните си състави в различни фестивали и конкурси.

Природни и културни забележителности:

Днес интересни обекти с историческо и археологическо значение са селищната могила в м. Петър, праисторическата леярница, множество стари къщи, войнишкият паметник-чешма, м. Манастиря, където има останки от стар манастир и др..

Една от най-интересните **природни забележителности** в близост до селото е **пещерата ,,Топля‘‘**, която е сред защитените природни обекти. Пътят до нея е изключително живописен. До един от входовете на пещерата има огромно **природно аязмо.** От там извира едноименната река, от която черпи водата си цялото село.

Други **природни чудеса**, които ви очакват, са пещерата Яловица, скалата Купена, Момски камък и много други потайни кътчета, забулени в легенди, за които може да научите само от местните жители.

Понастоящем голям интерес представлява и **язовир „Сопот“**, който предлага добри условия за почивка, риболов и водни спортове.

През м. юни/юли в местността „Лъките“, с. Голяма Желязна се провежда традиционното състезание „Балканче крос“, което се радва на сериозен интерес от страна на зрители и участници. В надпреварата обикновено се включват десетки ентусиасти от Троян и близките общини. Единственото задължително условие за участие е моторите от старата българска марка да бъдат с оригиналните си двигатели.

Ако сте любителни на българския бит и ви запленява красотата на природните феномени и мистичните пещери, Голяма Желязна определено е подходящата за вас туристическа дестинация.

Файлове:

Легенда за основаване на селото.pdf

Дата: 09.12.2020 / 10:18